

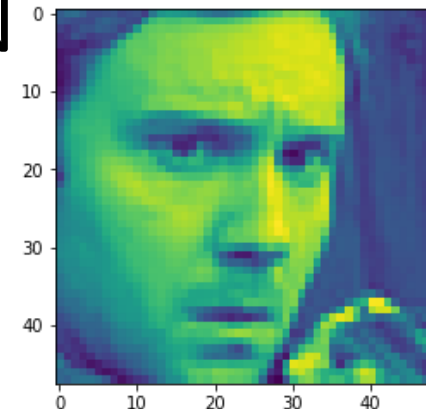
Ham Piksel Tabanlı Yüz İfadesi Tanıma CNN ile 8 Sınıflı Duygu Sınıflandırması

Student: YASİR ÖMER ALPARSLAN
Student ID: 244225708

Danışman: Öğretim Üyesi
Dr. SELİM YILMAZ
MUĞLA ÜNİVERSİTESİ/ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ / Bölüm:YZ
Tarih: 21-12-2025

Problem Tanımı ve Motivasyon

- Yüz ifadesi tanımanın İnsan–bilgisayar etkileşimi HCl, güvenlik, sağlık ve eğitim gibi alanlarda yüz ifadesi tanımanın önemi
- Klasik yöntemler: HOG, LBP, SIFT + SVM (manuel öznitelik çıkarımı)
- Bu çalışmada yalnızca ham pikseller ve Tamamen derin öğrenme tabanlı CNN kullanılmıştır

Çalışmanın Amacı

- 48×48 gri seviye yüz görüntülerinden duygu tanıma
- 8 sınıf **8 duygu sınıfını** tahmin etmek:

Anger, Contempt, Disgust, Fear, Happiness, Neutral, Sadness, Surprise
(Öfke, Küçümseme, Tiksinti, Korku, Mutluluk, Tarafsızlık, Üzüntü, Şaşkınlık)

- Uçtan uca (end-to-end), hafif ve tekrar üretilebilir CNN modeli.
- Hiçbir **manuel özellik çıkarımı** yapılmamıştır.
- Model yalnızca **ham pikseller** üzerinden öğrenmiştir.
- **Matematiksel olarak:**
- Her görüntü şu şekilde temsil edilir: $1 \times 48 \times 48 \mathbb{R} \ni X$
- Daha sonra tüm pikseller normalize edilmiştir: $\frac{X}{255} =_{norm} X$
- Bu adım, gradyanların daha kararlı olmasını sağlar.

Modelin:

- Yeterli doğrulukta (%55 $\approx$ test doğruluğu)
- Hafif ve tekrar üretilebilir olması (Keras kodu + kayıtlı ağırlıklar)

Veri Seti

- 48×48 boyutunda gri seviye yüz görüntüleri
- Klasör yapısı: train/ (0–7) 8 , test/ (0–7) 8
- Test seti: toplam 3,589 görüntü
- The training set consists of 28,709 examples
- <https://www.kaggle.com/code/pedroadorighello/gradcam-fer2013-test/input>

Anger

Disgust

Fear

Happiness

Sadness

Surprise

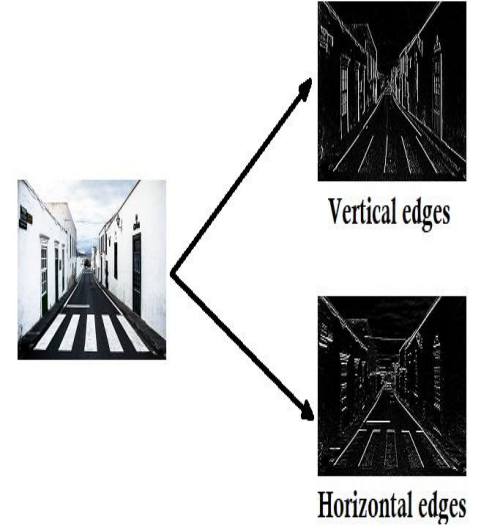

Neutral

Ön İşleme ve Veri Artırma

- Normalizasyon: 0–255 $\rightarrow$ 0–1
- One-hot label encoding (8 sınıf)
- %80 eğitim – %20 doğrulama
- Data augmentation(Veri büyütme): döndürme, kaydırma, horizontal flip
- Çok küçük ve gri tonlamalı görüntüler, bu da görevi zorlaştırır ancak modelin boyutunu küçültür.

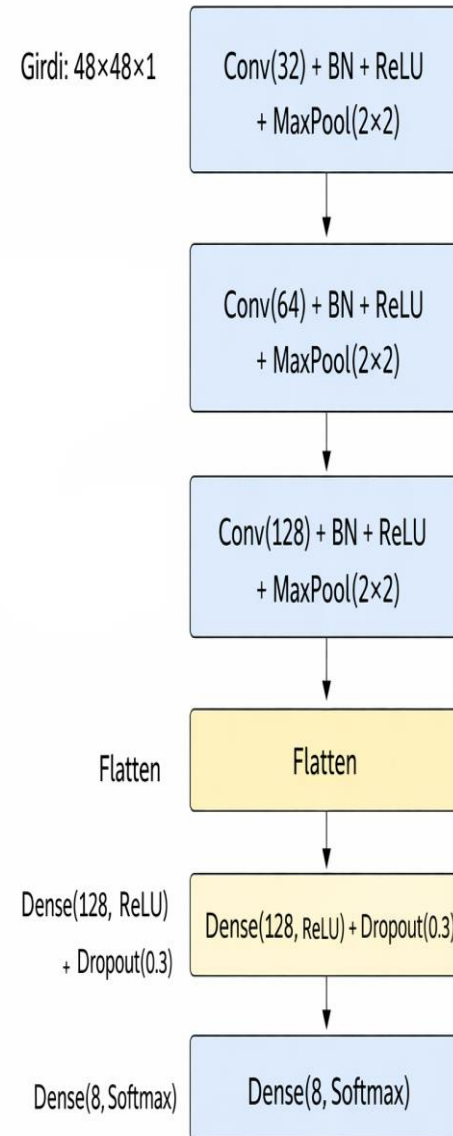
Önce

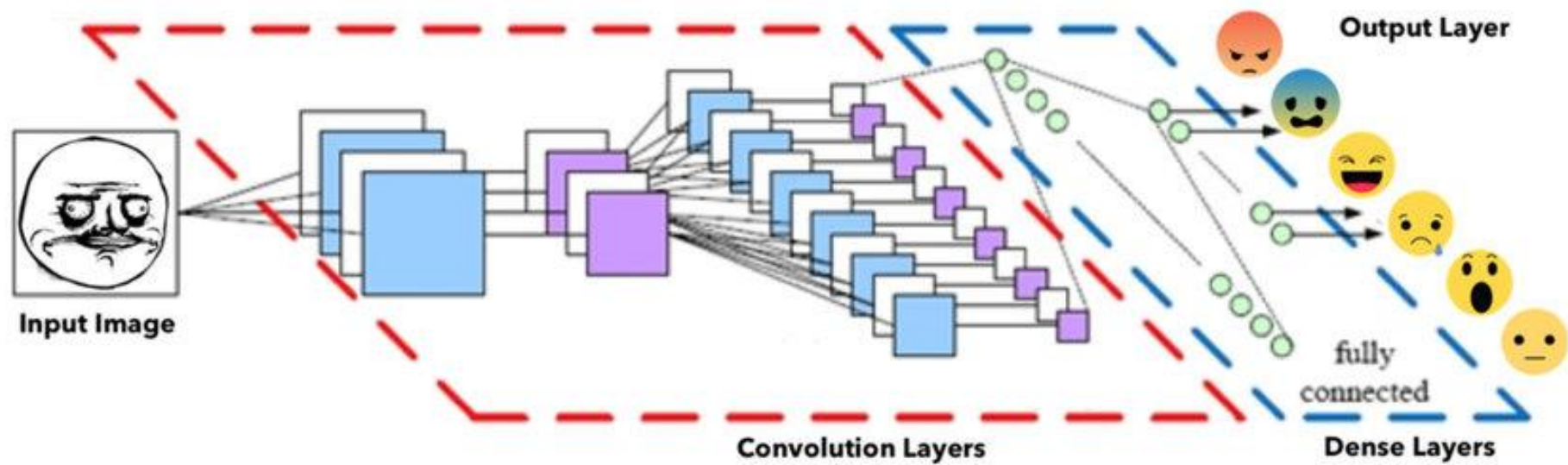
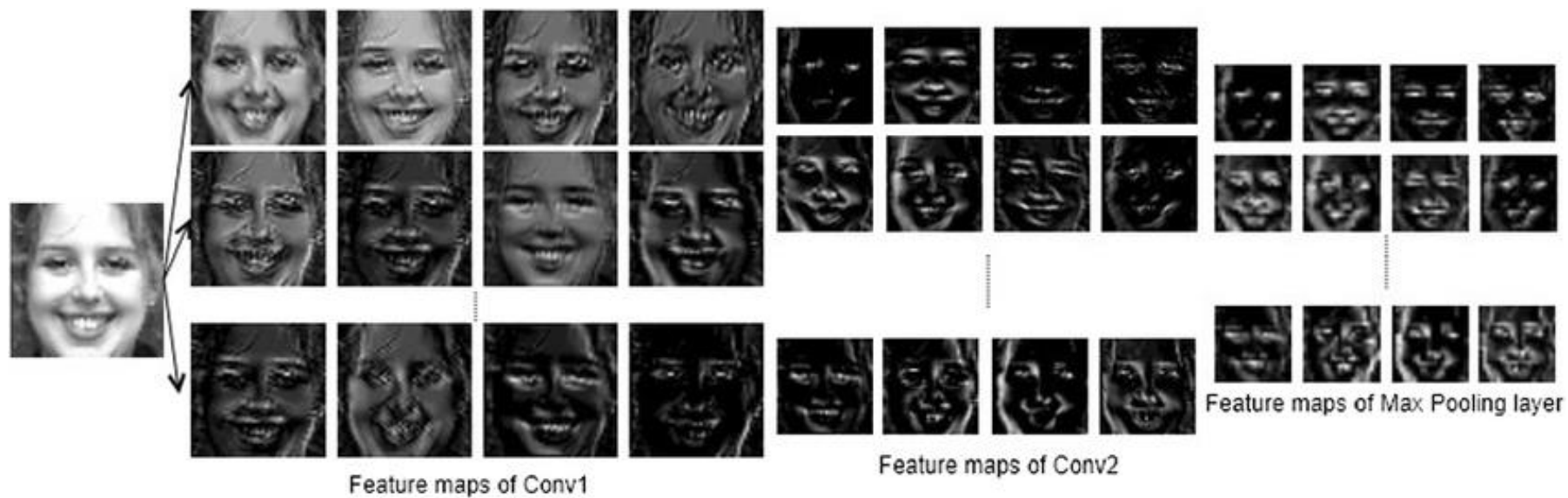
sonra

CNN Mimarisi

- Girdi: $48 \times 48 \times 1$
- Conv(32) Dönüşüm → Conv(64) Dönüşüm → Conv(128) Dönüşüm + MaxPool
- Dense(128) MaksHavuzYoğun + Dropout(0.3) Eksik
- Çıkış: Dense* Yoğun*(8, Softmax)

Eğitim Kurulumu

- Batch size: 64, Epoch: 15,60,360. Optimizer: Adam ($lr = 1e-3$)
(EarlyStopping yok, tüm epoch'lar tamamlandı)
- ModelCheckpoint `best_emotion_cnn_8class.keras`
- ve Reduce LROn Plateau `val_loss` göre öğrenme oranını düşürdü
bunları ikisini kullanıldı.
- **ResNet veya transfer** öğrenme yöntemlerini kullanmadı; bunun yerine, sıfırdan oluşturulmuş hafif bir model kullanıldı.

Bu adımlar, modelin sadece tren sayısını azaltmakla kalmayıp genelleme yapmasına da yardımcı olur.

CNN Modeli Ham Görüntülerden Ne Öğrendi?

CNN modeli, yüzü **anlamlandırmaz**, onu **hiyerarşik görsel örüntülere** ayırarak öğrenir.

Öğrenilen Bilgi	Katman
Kenarlar, kontrast	İlk Conv
Göz, ağız, kaş bölgeleri	Orta Conv
Duygusal ifade örüntüleri	Son Conv

Konvolüsyon işlemi (matematiksel):

$$W(m, n) \cdot (n + m, j + X(i) \sum_{m, n} = X)(i, j) * F)$$

Bu işlemden sonra:

Batch Normalization → dağılım stabilitesi

ReLU:

$$\max(0, x) = \text{ReLU}(x)$$

MaxPooling → boyut indirgeme + gürültü azaltma

Karar Mekanizması: Softmax

Son tam bağlantılı katmanda her sınıf için bir skor üretilir:

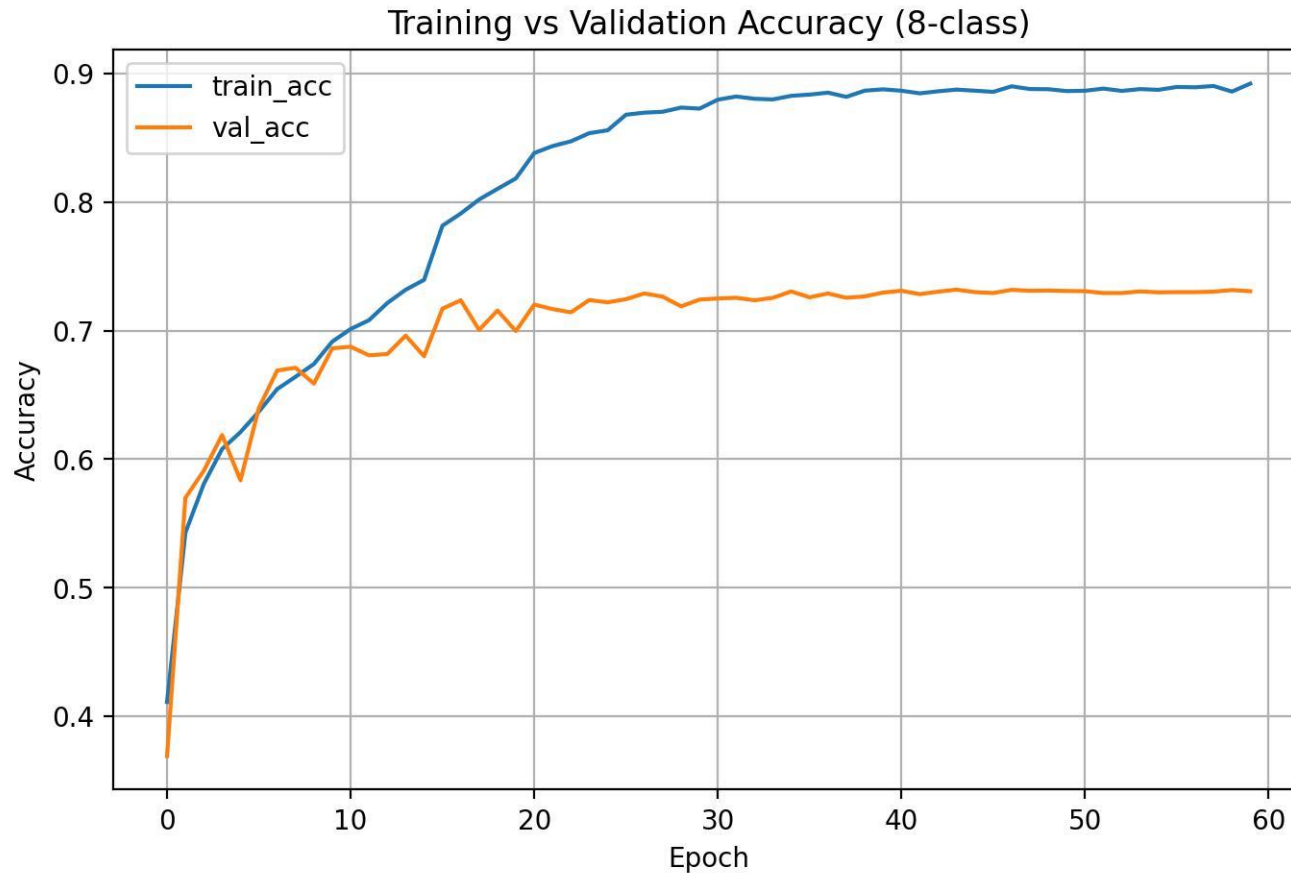
$$b + Wx = z$$

Ardından Softmax uygulanır

$$\frac{e^{z_k}}{\sum_{j=1}^s e^{z_j}} = P(y = k | x) = P(y$$

Model, en yüksek olasılığa sahip sınıfı tahmin olarak seçer.

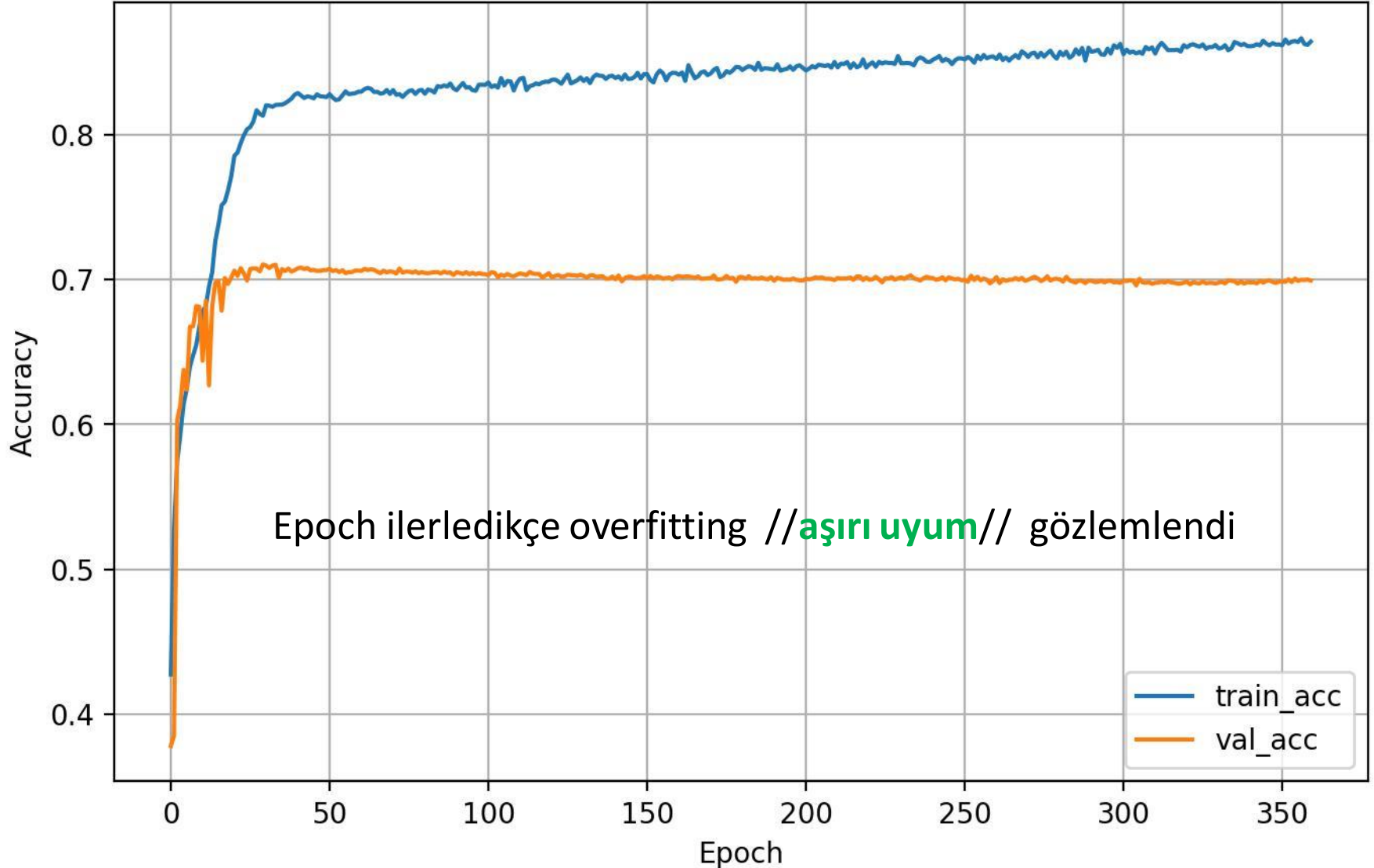
Eğitim ve Doğrulama Doğruluğu

- Training accuracy: %43 → %90+
- Validation accuracy //Doğrulama doğruluğu//: %40 → %75
- Epoch ilerledikçe overfitting// aşırı uyum // gözlemlendi

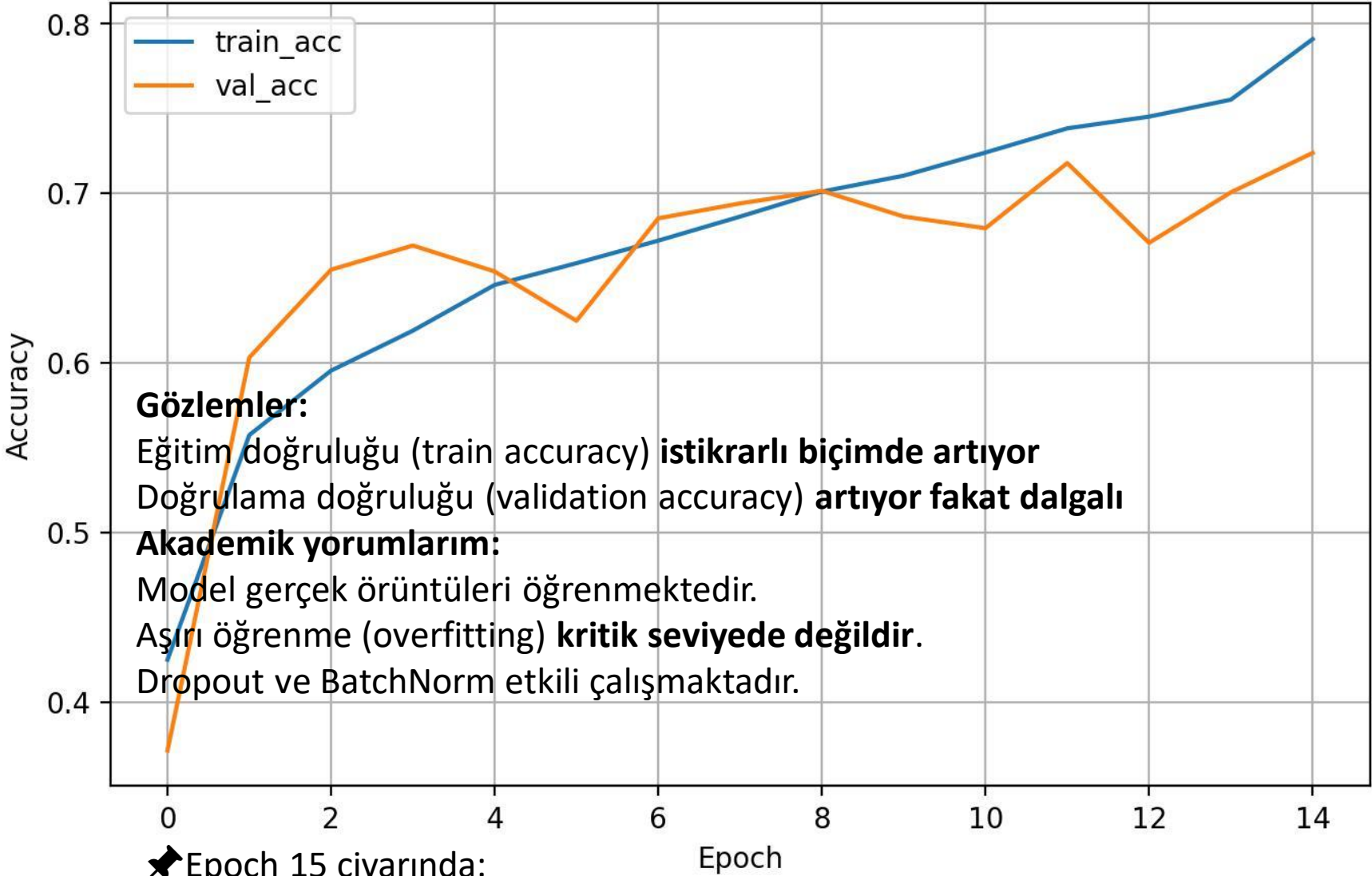
Eğitim ve Doğrulama Doğruluğu

Training vs Validation Accuracy (8-class)

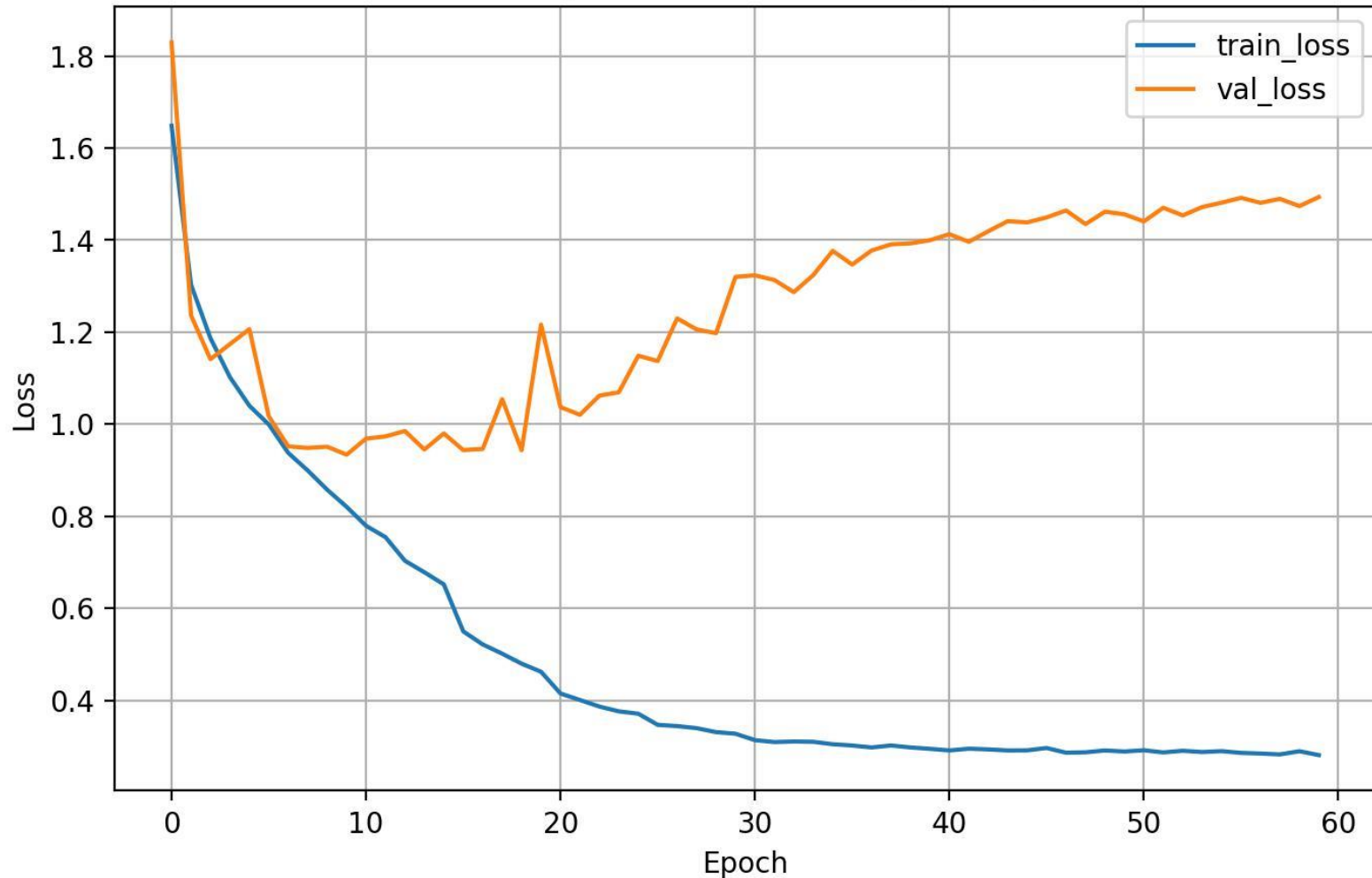
Eğitim ve Doğrulama Doğruluğu

Training vs Validation Accuracy (8-class)

Eğitim ve Doğrulama Kaybı

Training vs Validation Loss (8-class)

- Training loss: $\sim 1.65 \rightarrow 0.16$
- Validation loss: en iyi nokta epoch 10–15
- Sonrasında validation loss artışı (overfitting //aşırı uyum//)

Kullanılan kayıp fonksiyonu:

$$(\hat{y})y_k \log \sum_{k=1}^8 - = \mathcal{L}$$

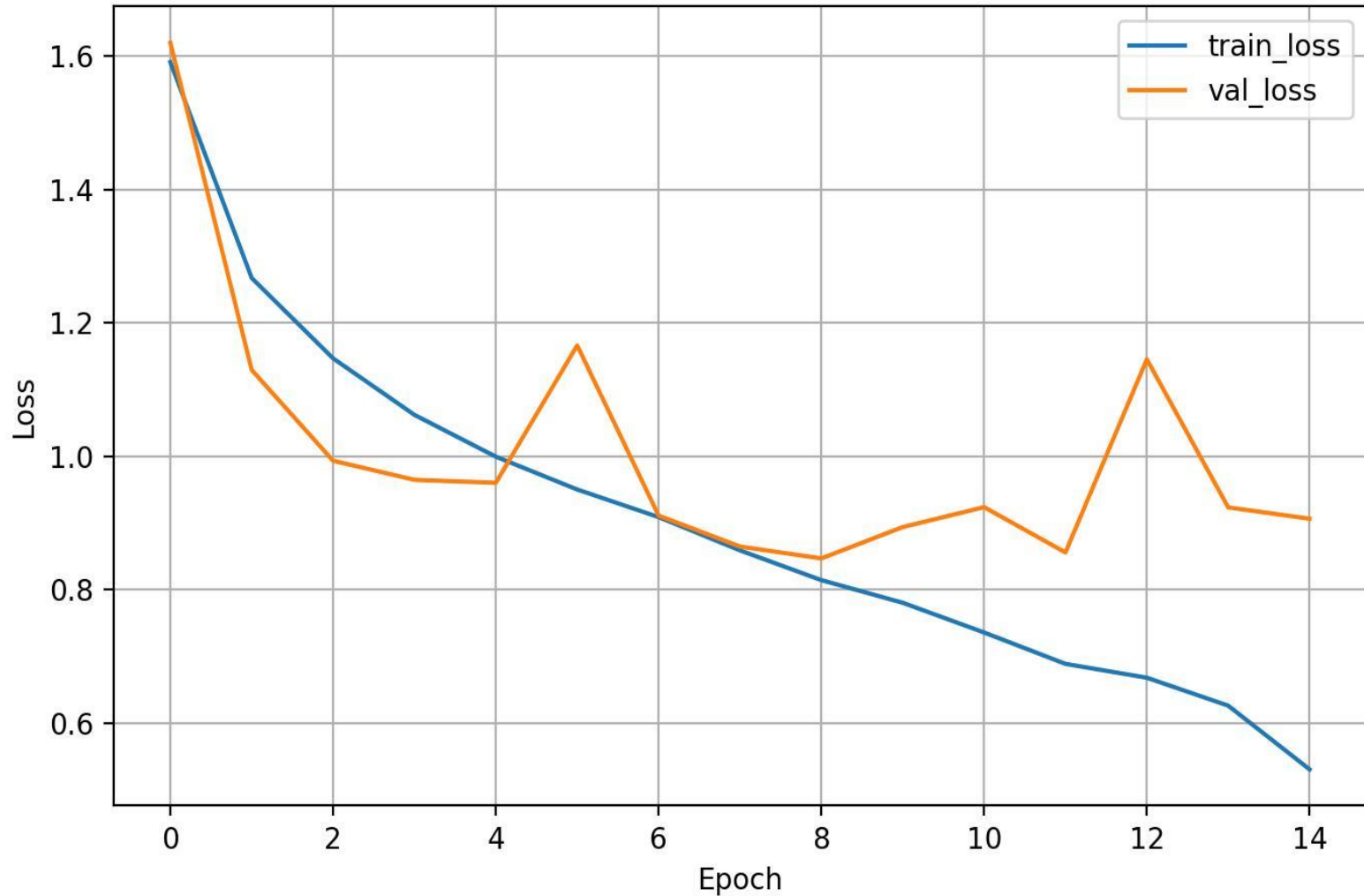
Eğitim ve Doğrulama Kaybı

- **Gözlemler:**
- Eğitim kaybı düzenli azalıyor ve Doğrulama kaybı genel olarak azalıyor ancak dalgalanıyor
- **Anlamı:** Model bazı sınıflarda kararsızlık yaşamaktadır. Ayrıca Bu durum **veri dengesizliği ve sınıf belirsizliği** ile ilişkilidir.

Eğitim ve Doğrulama Kaybı

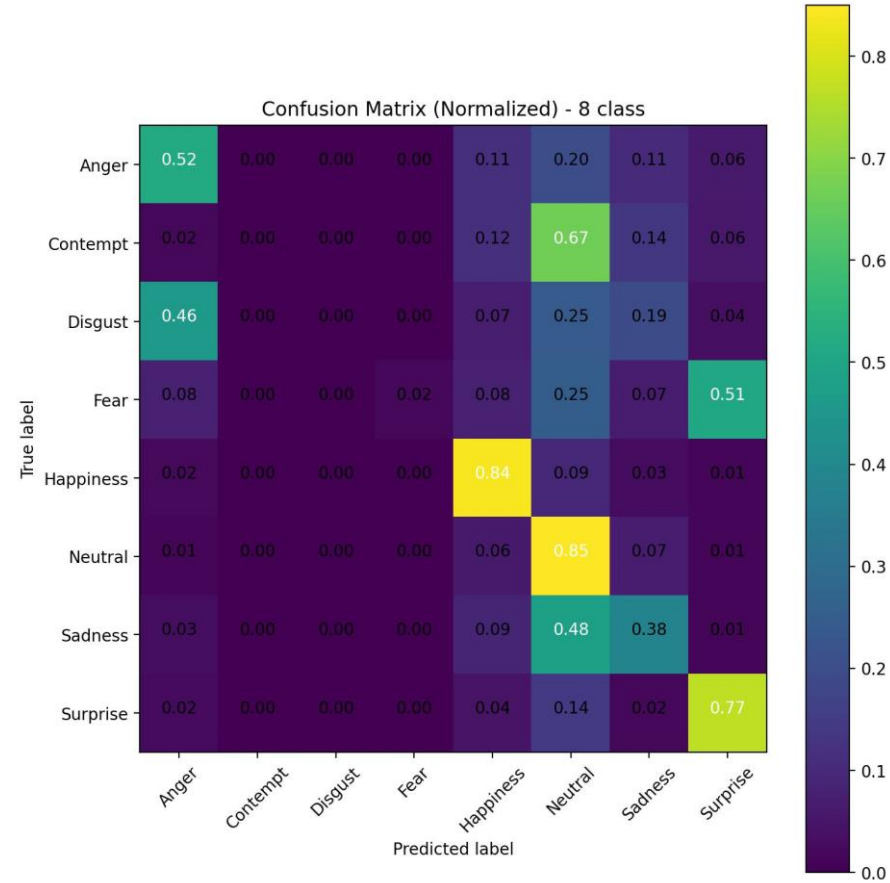
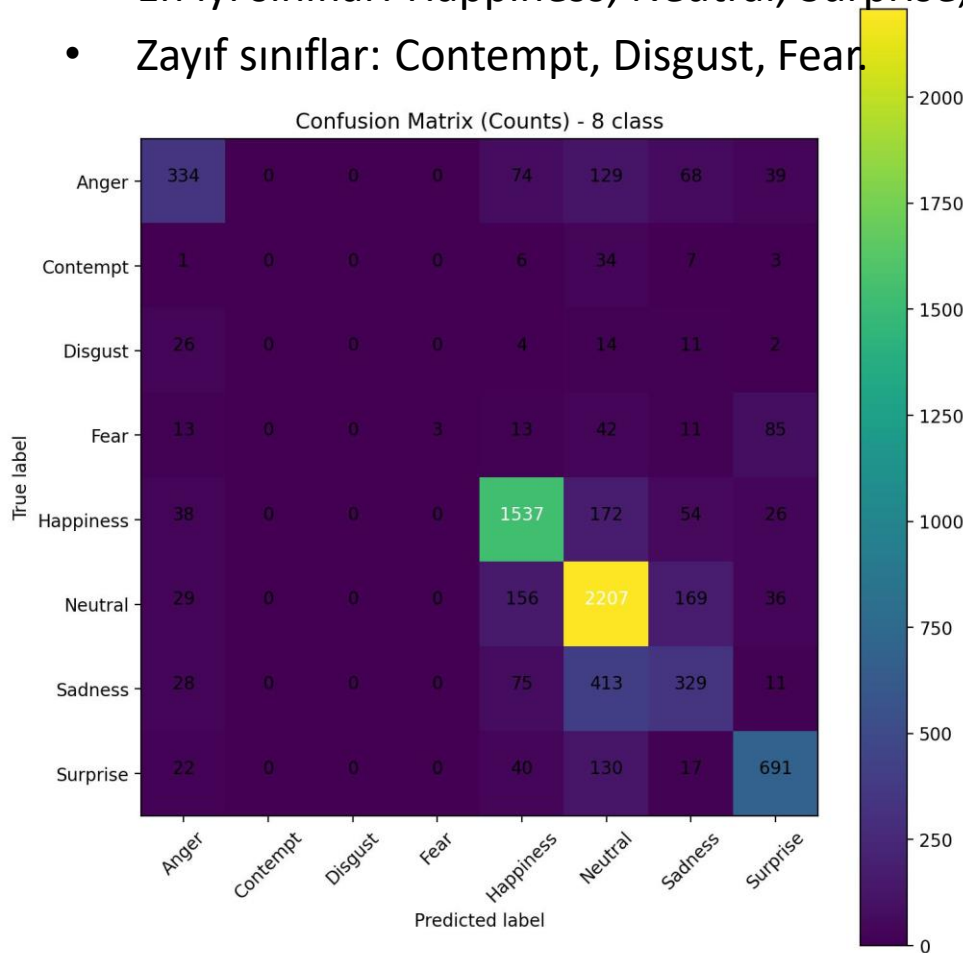
Training vs Validation Loss (8-class)

- Training loss: $\sim 1.6 \rightarrow 0.16$
- Validation loss: en iyi nokta epoch 10–15

Karmaşıklık Matrisi Confusion Matrix (Sayısal) – Nerede Hata Yapıldı?

- Test doğruluğu: %71.6 for 60 epoch , Test Loss: 1.5164 Test Accuracy: 0.7186
- En iyi sınıflar: Happiness, Neutral, Surprise, Anger
- Zayıf sınıflar: Contempt, Disgust, Fear

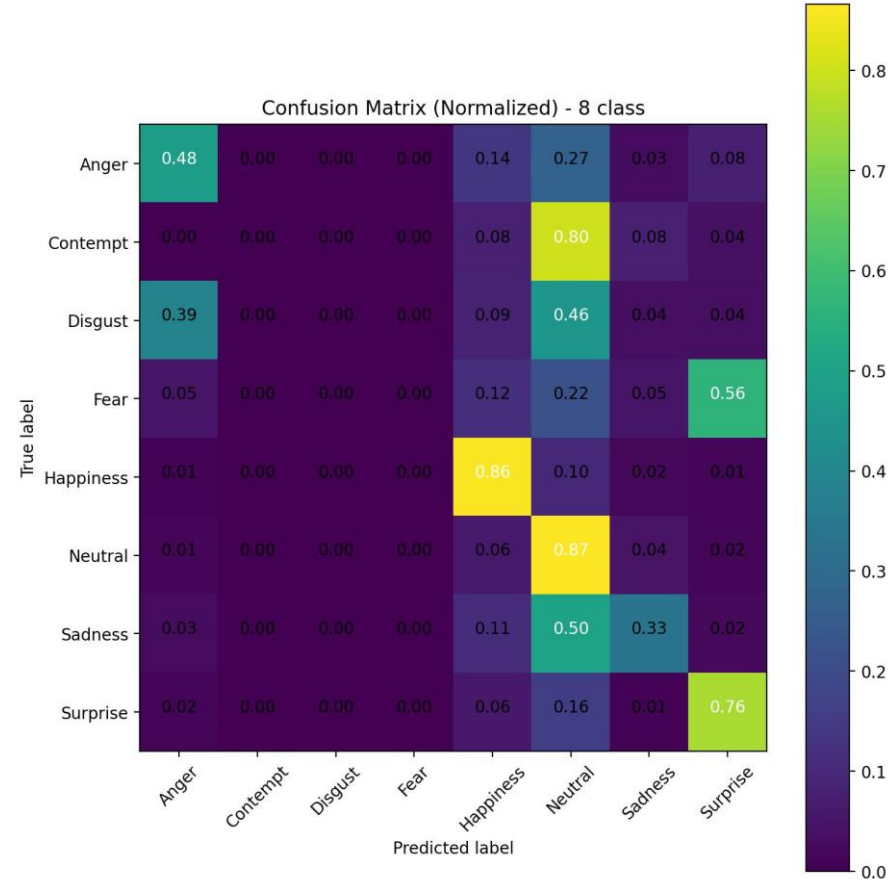
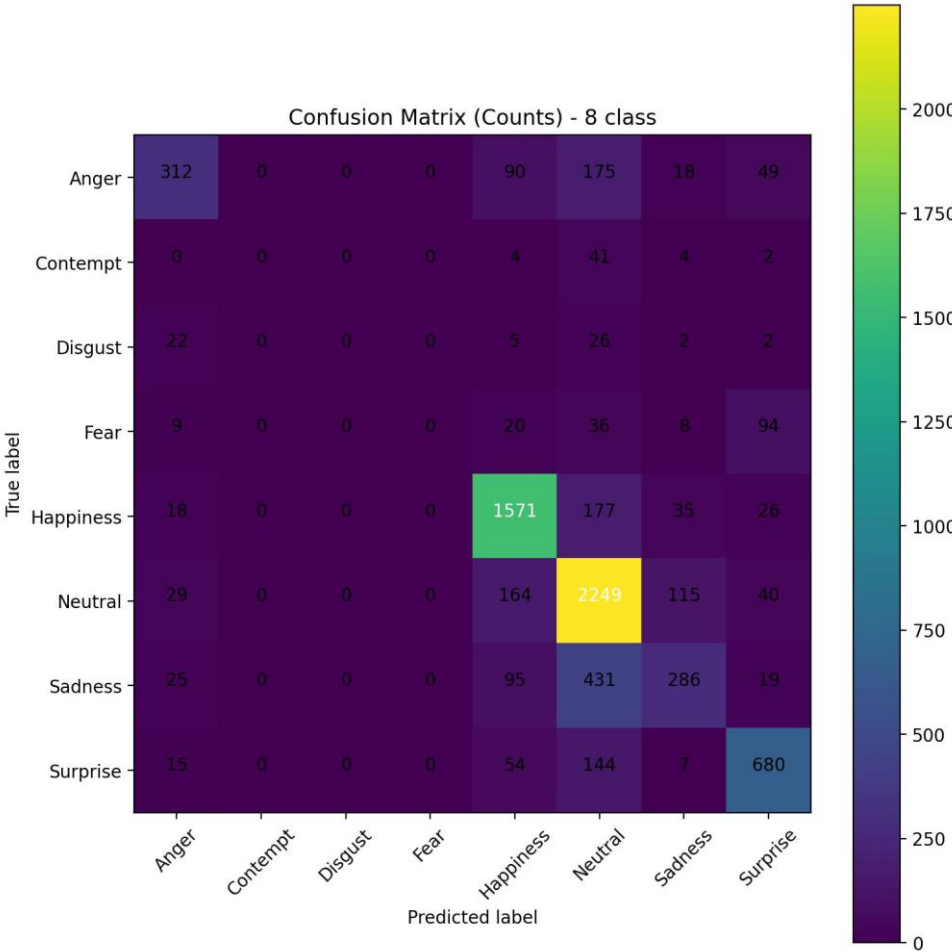
Model özellikle: Anger ↔ Neutral , Fear ↔ Surprise arasında karışıklık yaşamaktadır.

Karmaşıklik Matrisi

- Test doğruluğu: %71.8 Test Loss: 0.9193 Test Accuracy: 0.7181 for 10-15 epoch

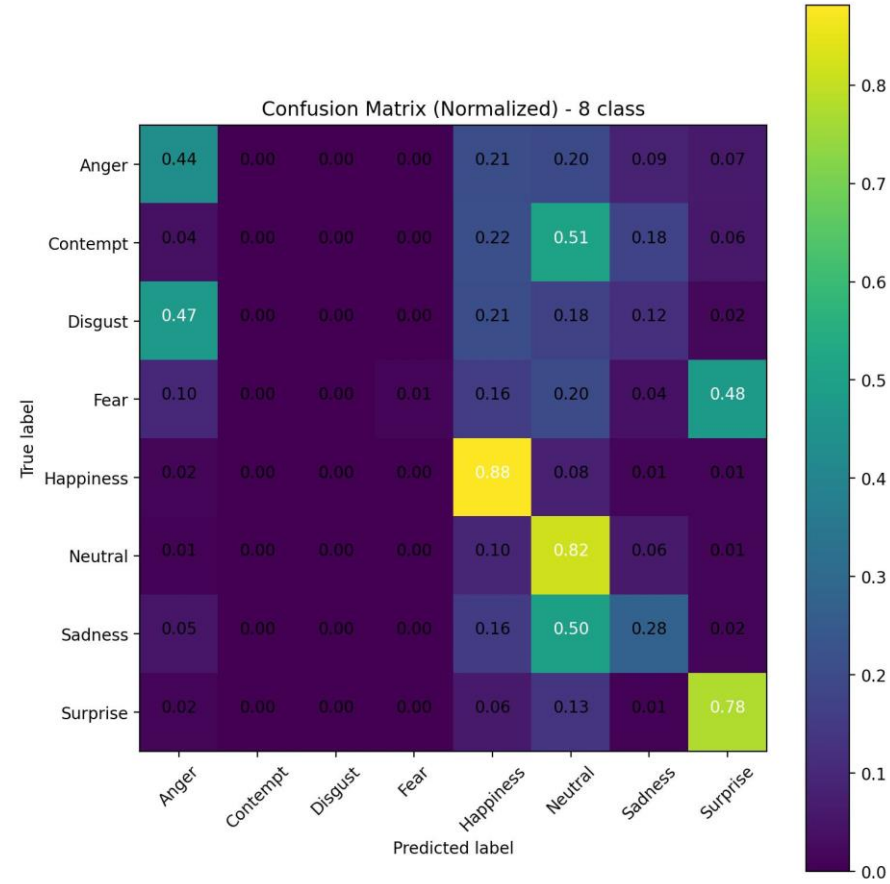
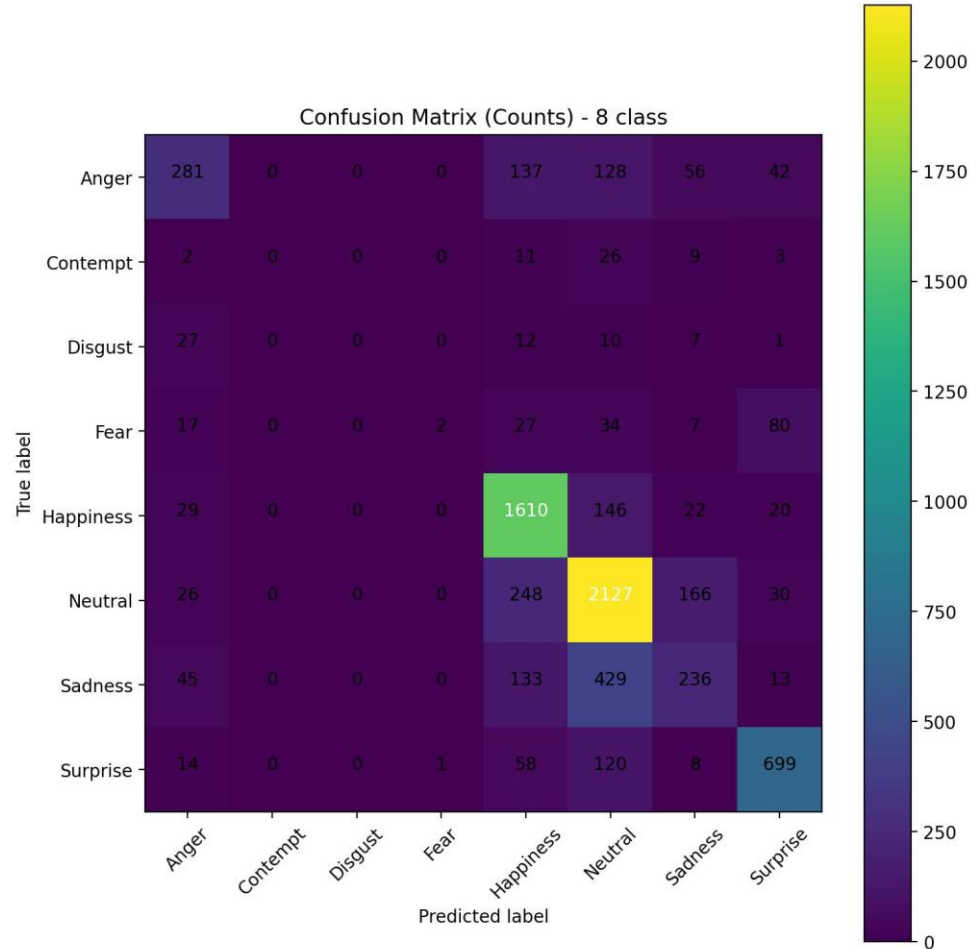
Yorumu:

- Happiness ve Neutral **belirgin görsel örüntülere sahiptir**
- Fear ve Disgust gibi ifadeler:
  - Görsel olarak belirsiz
  - Düşük çözünürlükte ayırt edilmesi zor
- Bu durum **model hatası değil**, problem doğasının bir sonucudur.

Karmaşıklık Matrisi

- Test doğruluğu: %54.5 Test Loss: 2.4276 Test Accuracy: 0.6980 for 360 epoch
- En iyi sınıflar: Happiness, Neutral, Surprise, Anger
- Zayıf sınıflar: Contempt, Disgust

Grad-CAM Nedir? (Teorik Açıklama)

Grad-CAM, modelin **hangi bölgelerden etkileneceğini** karar verdiğini rib neretsög .ridimetnöy kilrilibanalkıça

Amaç:

Model gerçekten yüzün anlamlı bölgelerine mi bakıyor!

Grad-CAM Matematiksel Tanımı

Son konvolüsyon katmanının özellik haritaları:

$$u \times v \mathbb{R} \ni {}^k A$$

Hedef sınıf skoru:

$$c_y$$

Ağırlıklar:

$$\frac{c_y \partial}{\partial A^k_{ij}} \sum_j \sum_i \frac{1}{Z} = \alpha^c_k$$

Grad-CAM haritası:

$$\text{ReLU} \left(\sum_k \alpha^c_k A^k \right) = c_{\text{Grad-CAM}} L$$

ReLU, yalnızca **pozitif katkıları** tutar.

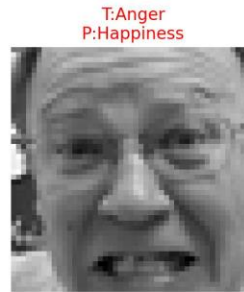
Örnek Tahmin Görselleri – Neden Yanıldı?

CNN:

- Ağız açıklığını → Happiness
- Yüz stabilitesini → Neutral
- olarak yorumlayabilmektedir.

✦ CNN:

- Psikolojik bağlamı **anlamaz**
- Sadece piksel örüntülerine bakar

Örnek Tahminler

- Doğru ve yanlış sınıflandırma örnekleri
- Görsel benzerlikten kaynaklanan hatalar
- Anger – Neutral – Happiness karışmaları

T:Anger
P:Happiness

T:Anger
P:Anger

T:Anger
P:Anger

T:Anger
P:Neutral

T:Anger
P:Sadness

T:Anger
P:Happiness

T:Anger
P:Anger

T:Anger
P:Neutral

T:Anger
P:Anger

T:Anger
P:Neutral

T:Anger
P:Anger

T:Anger
P:Neutral

T:Anger
P:Sadness

T:Anger
P:Sadness

T:Anger
P:Anger

T:Anger
P:Neutral

Sonuçlar

- Ham piksel tabanlı CNN ile 8 sınıflı duygu tanıma
- Test doğruluğu $\approx$ %54.5 tüm ham veri epoch 15 için Basit ama etkili bir mimari
- Bu çalışmada geliştirilen CNN tabanlı duygu sınıflandırma modeli, **Mutluluk**, **Şaşkınlık** ve **Tarafsızlık** gibi duygularda görece yüksek başarı göstermesine rağmen, **Korku (Fear)**, **Tiksinti (Disgust)** ve **Küçümseme (Contempt)** sınıflarında başarısız olmuştur. (sınıf dengesizliği ve görsel benzerlik).

Bazı Sınıflar Neden Başarısız Oldu? (Komite Savunması)

- **1. Veri dengesizliği (Class Imbalance)**
- Neutral ve Happiness binlerce örnek
- Contempt ve Disgust çok az örnek
- CNN, istatistiksel olarak **çoğunluk sınıflarına yönelir.**

2 .Görsel benzerlik

- Fear ↔ Surprise
- Disgust ↔ Anger

Tek karelik görüntü bu ayrımı yapmak için yetersizdir.

.۳ Mikro ifadeler

- Contempt çok küçük kas hareketlerine dayanır
- $\epsilon \wedge \times \epsilon \wedge$ çözünürlükte bu bilgi kaybolur

.۴ Etiket gürültüsü

FER۲۰۱۳ etiketleri %100 temiz değildir.

Sonuçlar

48×48 gri seviye yüz görüntülerinden, sadece ham piksel verisi kullanarak 8 sınıflı duygu tanıma gerçekleştirildi.

Sonuç olarak, Fear, Disgust ve Contempt sınıflarındaki başarısızlık, **veri dengesizliği, düşük çözünürlük, duygular arası görsel benzerlik ve model kapasite sınırlamalarının birleşik etkisinden kaynaklanmaktadır.** Bu sınıflar için daha gelişmiş mimariler ve veri stratejileri gereklidir.

Bu sonuçlar, ham piksel tabanlı basit bir CNN ile bile duyguları makul doğrulukta tanıyabildiğimizi gösteriyor

Örnek Tahminler gradcam uyguladıktan sonra// Grad-CAM Görsel Yorumu

Kırmızı bölgeler → karar için kritik

Mavi bölgeler → önemsiz

Örnek:

- Happiness → ağız , Anger → kaşlar ve gözler , Surprise → göz ve ağız
- Bu, modelin anlamsız alanlara değil, yüze odaklandığını kanıtlar.

Gelecek Çalışmalar

- **Akademik Sonuç**

Az temsil edilen sınıflardaki başarısızlık, modelin zayıflığını değil, tek-kare yüz ifadesi tanımanın veri dengesizliği ve görsel belirsizlik altındaki temel sınırlarını göstermektedir.

- Class imbalance için class_weight, focal loss
- Overfitting için EarlyStopping
- Transfer learning (MobileNet, ResNet)

★ **Önerilen İyileştirme Stratejileri:**

Bu sınıflardaki başarısızlığı azaltmak için aşağıdaki yöntemler önerilmektedir:

•**Sınıf dengesizliği için:** Class-weight veya Focal Loss kullanımı

•**Overfitting'i azaltmak için:**

EarlyStopping, daha fazla Dropout, daha az epoch.

•**Veri artırma (augmentation) Daha güçlü modeller:**

özellikle Fear ve Disgust sınıfları için hedefli artırma Daha derin CNN veya transfer learning (ResNet, EfficientNet)

•Yüksek çözünürlüklü ve RGB veri kullanımı

•**Ek veri setleri:** RAF-DB, AffectNet -----gerçek hayata daha yakın yüz ifadeleri

Teşekkürler

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.